
Saksnr: 2021/19524-1
Saksbehandlar: Paal Fosdal

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Fylkesutvalet		01.06.2021
Fylkestinget		16.06.2021

Nye regionråd i Vestland fylke – Framlegg til tilskotsordningar og partnerskapsavtalar

Forslag til innstilling

- 1) Fylkestinget i Vestland ser positivt på at kommunar i fylket etablerer regionråd basert på § 18-1 i kommunelova.
- 2) Fylkestinget er innstilt på å yte eit grunntilskot pr. år til regionråd som blir etablert med nemnde heimel i kommunelova. Tilskotet skal gå til drift av regionrådet og legg til grunn at kommunane i regionrådet samla bidreg med minst tilsvarende sum.

Grunntilskotet blir innarbeidd i budsjett og økonomiplan. Første utbetaling vil kunne skje i 2022 til regionråd etablert før 1.november 2021.

- 3) Fylkestinget er innstilt på å etablere ei eksternt retta tilskotsordning for prosjekt som fell utafor dagens tilskotsordningar. Nyordninga skal vere søknadsbasert og retta mot utviklingsprosjekt av særleg interesse for regionråda. Ordninga bør kunne byggjast opp over tid og storleiken på budsjettposten vil første gong bli vurdert i fylkeskommunen sitt budsjett for 2022.

Tilskotet blir innarbeidd i budsjett og økonomiplan og fylkesutvalet får fullmakt til å fastsetje nærare retningsliner for den nye tilskotsordninga og til å tildele midlar frå denne.

Regionråda vil bli bedne om å ta imot søknader til den nye tilskotsordninga og eventuelt prioritere mellom desse. Alle søknader skal vidareformidlast samla frå regionråda til fylkeskommunen.

- 4) Fylkeskommunen sitt forhold til regionråda skal regulerast i partnerskapsavtaler. Desse bør omtale tilskota nemnde i pkt. 2 og 3 og dei forhold partane elles måtte bli samde om.

Fylkesrådmannen får fullmakt til å godkjenne partnerskapsavtalene.

Samandrag

Fylkesrådmannen ser på samarbeidet med kommunane som særskild viktig. Kommunane har ein nøkkelfunksjon for at fylkeskommunen skal kunne løyse oppgåvene sine effektivt og best mogleg.

Denne funksjonen er blitt viktigare etter samanslåinga, der det no er 43 kommunar ein skal samarbeide og ha dialog med. Vestland fylkeskommune bør vurdere å yte eit grunntilskot pr. år til regionråd som blir etablert med heimel i § 18-1 i kommunelova. Fylkesrådmannen meiner vidare at Vestland fylkeskommune bør vurdere å etablere ei eksternt retta tilskotsordning for prosjekt som fell utafor dagens tilskotsordningar.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Paal Fosdal
fylkesdirektør

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Fylkesrådmannen sitt notat til fylkesutvalet 26.november 2020 (RS-sak 28/20) omtalar pågåande arbeid med å vurdere regionrådsstrukturen i Vestland og rolla KS og Vestland fylkeskommune har i denne prosessen.

I notatet er det vidare arbeidet frå fylkeskommunen si side omtalt slik [sitat]:

«Fylkesrådmannen vil greie ut og vurdere ei ordning med driftsstøtte til regionråda og kome attende med dette som ei politisk sak i løpet av første halvår 2021. Ei slik ordning føreset at ein tenleg struktur er på plass og at vi har rammer for ei likebehandling av alle regionråda. Ordninga bør som utgangspunkt rettast inn som ein søkbar pott avsett i budsjett 2021, ev. 2022, avhengig av framdrift og økonomiske rammer.»

Driftsstøtte til regionråda ikkje er innarbeidd i budsjettet for 2021.

Vestland - utgangspunkt

Vestland er eit stort fylke. Vi har 43 kommunar, store og varierte næringsmiljø, tunge akademiske miljø og eit betydeleg innslag av store offentlege aktørar.

Vestland fylkeskommune kan – i ein slik struktur og ut frå sin storleik – bli sett på som ei overbygging som bør stø opp under mange initiativ, både frå lokalt og regionalt nivå. Med grunnlag i den prinsipielt frie stillinga som fylkeskommunen har og innanfor den styrka rolla som samfunnsutviklar, kan fylkeskommunen vere med på satsingar og utviklingstiltak der store offentlege aktørar som universitet, høgskule, helseforetak, vegvesenet, statsforvaltar og NAV ikkje kan bidra fordi dei er bundne av bestemte statleg føremål.

Store næringsaktørar kan ha noko av den same fridomen som Vestland fylkeskommune, men må gjerne tilpasse seg til egne eigarinteresser.

Fylkeskommunen vil kunne møte store forventningar på område der vi formelt sett har høve til å stille opp. Slike forventningar kan gå langt utover det vi vil ha av økonomiske rammer. Det er difor påkrevd at vi har eit godt system og gode rutinar for å handtere søknader og andre innspel om økonomisk medverknad.

Fylkeskommunen er i utgangspunktet med på gje oppdrag til t.d. Innovasjon Norge og Siva (105 mill. kr i 2021). Den budsjettposten vi nytta til dette før 2020 kunne forvaltast noko friare, medan den nye posten – «mobiliserande/kvalifiserande næringsutvikling» (KMD 553.61) – er meir låst inn mot nemnde statlege oppdragstakarar.

Vi forvaltar også midlar til t.d. FoU, breibandsatsing og folkehelseiltak – alt dette eksternt retta. Slike tilskot må tilpassast rammer og føringar gitt av staten (øyremerka midlar).

Utover dette forvaltar fylkeskommunen ein del eksternt retta tilskotsordningar, der vi står noko friare. Dette gjeld tilskot til nærings- og samfunnsutvikling, idrett og friluftsliv, integrering og inkludering, klima og natur, kultur, planlegging, trafikktrygging og opplæring.

Det vil det alltid kome gode søknader, initiativ og utviklingsprosjekt som ikkje passar inn den etablerte tilskotsstrukturen. Etter regionreforma kan det bli meir av dette.

Fylkesrådmannen meiner Vestland fylkeskommune bør vurdere ei ordning der kommunane – gjennom regionråda – får tilbod om å spele ei viss rolle i høve slike søknader, initiativ og utviklingsprosjekt. Dette vil kunne styrke samhandlinga mellom fylkeskommunen og kommunane ved at fylkeskommunen bruker regionråda.

Som følgje av pandemien i 2020 og 2021 har heile samfunnet fått eit digitalt løft og fylkeskommunen sin direkte kontakt mot kommunane endra seg vesentleg. Frå kontakt basert på tradisjonelle møte med tilhøyrande organisering og reisetid, er vi no i ein situasjon der møte kan gjennomførast på kort varsel med avgrensa agenda og ved bruk av digitale samhandlingsverktøy (som t.d. Teams). Dette har ført til ei vesentleg effektivisering og opna for hyppig og tett kontakt. Frå fleire kommunar får vi tilbakemelding på at kontakten mot fylkeskommunen – både politisk og administrativt – er særst god. Om dette er ei samhandlingsform som vil halde seg når samfunnet vender tilbake til ein ny normal gjenstår å sjå, men fylkesrådmannen meiner at dette er ein samhandlingsform som bør vidareførast og som saman med kontakt gjennom regionråda vil kunne styrke regional og lokal samfunnsutvikling.

Kommunelova om regionråd

Gjeldande kommunelov omtalar interkommunalt samarbeid i § 17-20. Det som omhandlar samarbeid mellom kommunane lyder slik (§ 17-1):

«Kommuner kan utføre felles oppgaver gjennom interkommunalt samarbeid. Et interkommunalt samarbeid skal foregå gjennom et interkommunalt politisk råd, kommunalt oppgavefelleskap, vertskommunesamarbeid, interkommunalt selskap, aksjeselskap eller samvirkeforetak, en forening eller på en annen måte som det er rettslig adgang til.»

Regionråd er det lova kaller interkommunale politiske råd, jf. § 18-1:

«To eller flere kommuner kan sammen opprette et interkommunalt politisk råd. Rådet kan behandle saker som går på tvers av kommunegrensene. Kommunestyrene vedtar selv å opprette et slikt råd. Et interkommunalt politisk råd kan ikke gis myndighet til å treffe enkeltvedtak. Rådet kan likevel gis myndighet til å treffe slike vedtak om interne forhold i samarbeidet og til å forvalte tilskuddsordninger. Rådets navn skal inneholde ordene interkommunalt politisk råd ...»

I tidlegare kommunelov var regionråda heimla i § 27. Regionråd som i dag er organiserte etter denne paragrafen, må etter den nye lova vere omdanna til ny modell innan fire år etter at dagens kommunestyre konstituerte seg. Dersom dei ikkje gjer det, vil dei vere å sjå på som oppløyste. Kommunestyra skal sjølv treffe vedtak om omdanning og sjølv vedta ny samarbeidsavtale. Dei nye regionråda skal elles ha eit felles deltakaransvar og ha representantskap som høgste organ.

Fylkesrådmannen legg til grunn at dersom fylkeskommunen skal inngå partnerskapsavtaler eller liknande med regionråd, må dette vere regionråd etablert med heimel i det nye lovverket.

Regionråd i tidlegare Sogn og Fjordane og Hordaland

Dei to tidlegare fylka hadde tilsaman 8 regionråd:

- Sogn og Fjordane: Nordfjordrådet, Samarbeidsforum i Sunnfjord (SIS), HAFS og Sogn Regionråd.
- Hordaland: Bergensalliansen, Regionrådet for Nordhordland, Regionrådet for Sunnhordland og Hardangerrådet.

Dei to tidlegare fylkeskommunane hadde avtalar/partnerskapsavtaler med regionråda. Desse avtalane sikra råda ei viss årleg løyving. Slike løyvingar vart gjevne t.o.m. 2019 (Sogn og Fjordane) og 2020 (Hordaland). Dei siste utbetalingane vart for begge fylkeskommunane gjorde i 2019.

Kommune- og regionreforma

Kommune- og regionreforma gjer at kommunane no vurderer regionrådsstrukturen, samarbeidsfelta og tilhøyrande formalisering på nytt.

KS har teke ei rolle som tilretteleggjar for tilpassinga, med følgjande vedtak i fylkesstyret 14.september 2020 som forankring [sitat]:

I samsvar med saksutgreiing datert 10.08.20 ber Fylkesstyret i Vestland KS' administrasjon om å legge til rette for ein prosess der regionråda får høve til å drøfta rolle og samvirke i Vestland fylke.

Fylkesstyret i Vestland har følgjande innspel til KS-administrasjonen sitt arbeid:

- *KS kan vere tilretteleggjar og fasilitator for at regionråda får ein vidare plattform for samvirke*
- *i Vestland. Kommunane er eigar av arbeidet.*
- *Det må utarbeidast eit mandat for KS si rolle og arbeid.*
- *Grensensnittet til Fylkeskommunen si rolle bør vere ein del av arbeidet.*
- *Partnerskapsavtalar med Fylkeskommunen er eit viktig grunnlag for arbeid i regionråda.[sitat slutt]*

I samsvar med kulepunkt tre, har Vestland KS og Vestland fylkeskommune starta eit samarbeid der fylkeskommunen bidreg med innspel til prosessen. Det er avdeling for strategisk utvikling og digitalisering som handterer dette på vegne av fylkesrådmannen gjennom ein framhaldande dialog med Vestland KS.

Det har også vore dialog mellom politisk leing og representantar for regionråda, mellom anna i møte med fylkesordførar og fylkesrådmann 18.september 2020. Oppsummeringa derfrå (forfatta av regionrådsrepresentantane) er:

[...] m.a. på desse hovudoppgåvene for regionråda i eit nytt Vestland:

- *Plansamarbeid - regional planlegging*
- *Infrastruktur*
- *Vidaregåande opplæring, høgskule- og universitet, regional kompetansebehov*
- *Etablera tettare partnerskap med Høgskulen på Vestlandet omkring kjerneutdanningane innan*
  - *Opplæring, helse og sosial og tekniske fag.*
  - *Internasjonalisering*
  - *Regional beredskap - ras, brann, flom samt oppfølging av koronaviruset.*
  - *Regionale fagnettverk*
  - *Distriktsmelding for Vestland [...]*

[...] Vi ser på møtet vårt som svært fruktbart og eit godt grunnlag for vidare arbeid. Følgande punkt vart drøfta med fylkeskommunen:

- *Regionråda ønsker å bidra aktivt med å sikre samfunnsutvikling på Vestlandet gjennom tett samarbeid med fylkeskommunen og andre regionale aktørar.*
- *Fylkeskommunen må ta ansvar for å koordinere dette gjennom dialogmøte, utviklingsavtalar og delfinansiering. Kommunane ønskjer ikkje ein felles uniformering av regionråda, kommunane bestemmer sjølve deltaking, formål, organisering og styring.*
- *Utfordringa er å skape ei felles politisk stemme på Vestlandet for å sikre utvikling, mangfald og oppretthalde dagens busetnad. [...]*

Tilbakemelding frå både administrasjon og politisk leing har ved all kontakt om saka vore:

- *Vestland fylkeskommune ser på samarbeidet med kommunane som særskild viktig. Kommunane har ein nøkkelfunksjon for at fylkeskommunen skal kunne løyse oppgåvene sine effektivt og best mogleg. Denne funksjonen er blitt viktigare etter samanslåinga, der det no er 43 kommunar ein skal samarbeide og ha dialog med.*
- *Kommunane organiserer seg sjølve og fylkeskommunen tilpassar seg dette. Det er kommunane som definerer regionråda si rolle og funksjon. Vi vil søkje eit aktivt samarbeid med kommunane og regionråda basert på dette.*

I fylkesutvalet si drøfting av notatet 26.november 2020 (RS-sak 28/20) kom følgjande synspunkt fram:

- *Kommunane må sjølv avgjere om dei vil vere med i regionråd. Vi må for vår del finne gode samhandlingsmåtar med dei råda som er/vert etablerte.*
- *Det er viktig at kommunane får på plass ein tydeleg regionrådsstruktur. Fleire ventar på dette. Erfaringar viser at ulike regionråd arbeider ulikt.*
- *For oss kan det vere godt å samarbeide med regionråd, men vi bør vere varsame med å stille krav til korleis råda skal organiserast og verke.*
- *Det er viktig med rask framdrift.*
- *Det kan vere fornuftig å tilby definerte partnerskapsavtalar.*

Fylkeskommunen og dei nye regionråda – Ei skisse til samspel

I lys av ovannemnde meiner fylkesrådmannen at ein mogleg modell kan vere slik:

- a) Vestland fylkeskommune tilbyr alle regionråd, etablert i samsvar med kommunelova § 18-1, eit grunntilskot pr. år. Grunntilskotet skal gå til drift av regionrådet og legg som føring at eigarkommunane stiller opp tilsvarende. Grunntilskota kan vurderast i fylkeskommunen sitt budsjett for 2022 (eventuelt seinare) og bør vere likt uansett storleik på regionrådet. Det å vere med i og få støtte frå eit regionråd er kanskje særleg viktig for små kommunar. Eit slikt tilskot bør vere ein del av ei samla pakke, og må vurderast som del av fylkeskommunen sin prosess med budsjett og økonomiplan.
- b) Vestland fylkeskommune etablerer ei søknadsbasert ordning der utviklingsprosjekt blir vurderte. Alle eksterne initiativ, som fell utfor andre ordningar, bør vere søkegode, men føremålet kan også presiserast/innsnevrest. Slike søknader skal kommunane sende til regionrådet som dei er del av, og

det bør så vere opp til rådet å avgjere korleis søknadene skal handsamast. Regionråda kan velje å berre vidareformidle desse, men bør stå fritt til å gjere ei prioritering innanfor dei føringane som til eikvar tid gjeld for ordninga. Fylkeskommunen bør ha ein årleg søknadsfrist og fylkesutvalet bør få fullmakt til å stå for endeleg tildeling. Budsjettposten kan byggjast opp over tid, og storleiken bør vurderast i fylkeskommunen sitt budsjett – første gong i budsjettet for 2022 dersom rammene tillet det.

Ei slik ordning vil vere oversiktleg, transparent og leggje til rette for likebehandling. Ordninga vil kunne fremje samarbeid i kommunesektoren. Dersom det viser seg vanskeleg å finne midlar til ei slik søknadsbasert ordning, bør vi vurdere om det er mogeleg å frigjere nokre midlar frå eksisterande tilskotsstruktur. Ei slik ordning bør leggje til grunn at også kommunane må vurdere å stille opp med egne midlar i høve gode søknader.

- c) Partnerskapsavtaler med nye regionråd må vere hovudregelen. Punkt a) og b) over kan her innarbeidast, saman med det partane elles vil ha med i slike avtaler. Slike avtaler bør også omtale forholdet til planlegging etter plan- og bygningslova, forholdet til NTP-arbeidet og eventuelt andre punkt som er sentrale for eit samarbeid med regionråda.

Økonomi:

Vedtaket vil få verknader på budsjett og økonomiplanen og gi bindingar på dei årlege budsjetta. Grunntilskotet skal gå til drift av regionrådet og legg som føring at eigarkommunane stiller opp tilsvarande. Grunntilskota kan vurderast i fylkeskommunen sitt budsjett for 2022 (eventuelt seinare) og bør vere likt uansett storleik på regionrådet. Den søknadsbasert ordning der utviklingsprosjekt blir vurderte kan byggjast opp over tid, og storleiken bør vurderast i fylkeskommunen sitt budsjett – første gong i budsjettet for 2022 dersom rammene tillet det.

Klima:

Den søknadsbaserte ordninga som ligg inne i vedtaket kan få verknader på satsingar innanfor grønt omstilling. Dette vil i såfall vere knytt til søknader som kjem inn.

Folkehelse:

Den søknadsbaserte ordninga som ligg inne i vedtaket kan få verknader på satsingar innanfor folkehelse. Dette vil i såfall vere knytt til søknader som kjem inn.

Utviklingsplan for Vestland 2020-2024 (Regional planstrategi):

Den søknadsbaserte ordninga som ligg inne i vedtaket vil kunne støtte opp under alle dimensjonane innanfor berekraft (klima, miljø og sosial ulikskap) og slik sett støtte utviklingsplanen. Dette vil i såfall vere knytt til søknader som kjem inn. Begge støtteordningane som ligg inne i vedtaket vil kunne gi meirverdi for kommunar, organisasjonar og næringsliv og såleis bidra til å utvikle gode tenester og eit framtidsetta Vestland.

Konklusjon

Fylkesrådmannen ser på samarbeidet med kommunane som særskild viktig. Kommunane har ein nøkkelfunksjon for at fylkeskommunen skal kunne løyse oppgåvene sine effektivt og best mogleg. Denne funksjonen er blitt viktigare etter samanslåinga, der det no er 43 kommunar ein skal samarbeide og ha dialog med.

Vestland fylkeskommune bør vurdere å yte eit grunntilskot pr. år til regionråd som blir etablert med heimel i § 18-1 i kommunelova. Tilskotet skal gå til drift av regionrådet og fylkesrådmannen legg til grunn at kommunane i regionrådet samla bidreg med minst tilsvarande sum. Grunntilskotet blir innarbeidd i budsjett og økonomiplan. Første utbetaling vil kunne skje i 2022 til regionråd etablert før 1. november 2021.

Fylkeskommunen kan møte store forventningar på område der vi formelt sett har høve til å stille opp. Slike forventningar kan gå langt utover det vi vil ha av økonomiske rammer. Det er difor påkrevd at vi har eit godt system og gode rutinar for å handtere søknader og andre innspel om økonomisk medverknad.

Fylkesrådmannen meiner Vestland fylkeskommune bør vurdere å etablere ei eksternt retta tilskotsordning for prosjekt som fell utafør dagens tilskotsordningar. Nyordninga skal vere søknadsbasert og retta mot utviklingsprosjekt av særleg interesse for regionråda. Kommunane – gjennom regionråda – bør få tilbod om

å spele ei viss rolle i høve slike søknader, initiativ og utviklingsprosjekt. Dette vil kunne styrke samhandlinga mellom fylkeskommunen og kommunane ved at fylkeskommunen bruker regionråda.

Fylkesrådmannen legg til grunn at dersom fylkeskommunen skal inngå partnerskapsavtaler eller liknande med regionråd, må dette vere regionråd etablert med heimel i det nye lovverket.